

FEATURE – 19.01.11

# Schoonheid behoeft geen verdediging

Geurt Holdijk

Licht in tijden van crisis was de titel van de lezing die Ana Rocha op 14 december gaf in de Brakke Grond. Aan een keukentafel begon ze samen met Michel Tombal in 2006 Rocha Tombal architecten.

Ana Rocha (1972) is geboren in Porto en studeerde aan de Faculdade de Arquitectura da Universidade do Porto en aan de TU in Delft. Tijdens en na haar studie werkte ze onder meer bij Geurst en Schulze, en Mecanoo. Michel Tombal (1963) studeerde aan de TU Delft. Hij werkte onder meer bij Serra Vives Cartagena Architects (Bracelona) en Mecanoo. In de vijf jaar dat het bureau bestaat, werden projecten genomineerd voor de Lensvelt/de Architect Interieurprijs 2008, de Gouden A.A.P., de Amsterdamse Architectuur Prijs 2009, de Dutch Design Awards 2010 en de Day-light Awards 2010. Het meditatiecentrum in de Watertoren in Delft won de Watertorenprijs 2010.

Als de zaal wordt geopend, draait een film van wat een digitale klok lijkt te zijn. De cijfers worden door mensen opgebouwd uit manshoge houten delen die elke minuut verplaatst worden. Met deze film wil Rocha duidelijk maken hoe belangrijk het ambacht in de architectuurfilosofie van Rocha Tombal is. Maar ook dat architecten en studenten haar inziens te weinig tijd nemen om hun eigen architectonische taal te ontdekken en te ontwikkelen. Dit zelfonderzoek vormt een belangrijk onderdeel van haar colleges aan de TU

Delft en speelt ook in het werk van Rocha Tombal een grote rol.

De lezing bestaat uit twee delen; in het eerste deel licht Rocha een aantal grotere projecten toe, waaronder een stedenbouwkundig plan in Rotterdam, een fietsers- en voetgangersbrug en een blok woningen in Tilburg. In dit blok is naar een volume gezocht dat enerzijds aansluit bij de bestaande lage rijtjeshuizen en anderzijds een hoog accent vormt aan de parkzijde. Behalve opdrachten voor particulieren is dit het enige project dat na een aantal bezuinigingsrondes zeer waarschijnlijk gebouwd gaat worden.

Maar Rocha geeft aan nu eens een positief verhaal te willen vertellen en de goede dingen die het bureau in de afgelopen tijd heeft meegemaakt, te willen belichten. Het is in deze onrustige tijd bijzonder dat een jong bureau het voor elkaar krijgt tegen de trend in te groeien en te bouwen. Een belangrijke reden hiervoor is het particuliere opdrachtgeverschap van veel van de gerealiseerde projecten, zoals een kinderdagverblijf, de watertoren en een aantal villas. De grotere projecten zijn (nog) niet gerealiseerd vanwege de economische situatie, of omdat het budget en de architectonische ambitie niet overeen bleken te komen.

In het tweede deel vertelt Rocha aan de hand van een aantal kleinere projecten een gevoelig verhaal over bescheidenheid ten opzichte van bestaande gebouwen, het gevoel voor de juiste schaal, het licht, het belang van ambacht en detail, en de liefde voor het proces. In dit proces zijn de opdrachtgevers en de gebruikers het belangrijkste. Door veel te luisteren, te observeren en te schetsen, probeert Rocha Tombal tot de kern van de locatie en de wensen van de gebruikers te komen.

Aan de hand van twee beelden, een kindertekening van Rocha en een schilderij van haar vader, legt ze uit dat ze zich realiseerde dat licht de omgeving en gebouwen verrijkt. Hierbij citeert ze Louis Kahn: *The sun never knew how great it was until it struck the side of a building.*

De prachtige schetsen die Rocha maakt, illustreren overtuigend welke kwaliteiten ruimten door licht kunnen krijgen. Hierin is ze tijdens haar

opleiding in Porto geoefend geraakt. Een deel van de opleiding bestond uit schetsen op locatie om te doorgronden welke potentie en kwaliteit een plek heeft. Niet alleen de ruimtelijkheid wordt zo onderzocht, maar ook hoe het licht valt en welke contrasten tussen schaduw en lichtvlekken in het verloop van de dag ontstaan.

Ook maquettes worden nadrukkelijk gebruikt in het ontwerpproces. Die zijn soms zo groot dat je er met je hoofd in verdwijnt. De woonhuizen Bierings en IJburg zijn de logische realisaties van de schetsen, onderzoeksmaquettes en ambachtelijke precisie. De interieurbeelden die Rocha toont zijn ruimtelijke composities in wit- en grijstonen; het licht kruipt over vloeren en wanden en geeft de ruimten zo een bijna sacrale atmosfeer. Het is het bewijs van een in Nederland niet vaak gerealiseerd gevoel voor detail en uitvoering.

Tegelijkertijd roept het de vraag op hoe kwetsbaar dit beeld is en hoe snel een aanpassing storend zal zijn.

De architectuur van Rocha Tombal wordt in één van haar vakantiefotos samengevat: een wit gebouw op een rotsig eiland toont het contrast tussen oud en nieuw, licht en schaduw en scherpzinningheid in de materiaalkeuze. Op de vraag die haar werd gesteld tijdens een expositie in ARCAM in 2008 over het verband tussen haar Portugese achtergrond en haar architectuur schreef ze: "De context die ik meekreeg was 'licht'. Gebouwen (...) worden gevormd door het contrast tussen licht en schaduw, in dialoog met de omgeving. Ruimtes dienen langzaam ontdekt te worden, beetje bij beetje geproefd te worden, als een reeks van verborgen verrassingen."

Tijdens de lezing citeert ze de Portugese architect (en tevens docent van Alvaro Siza) Fernando Tavora: *For him (the architect) designing should mean finding the form that realises, with efficiency and beauty, the result between the necessary and the possible (). Let it be this way, the architect, organiser of space, creator of happiness ()*.

Rocha benadrukt tijdens haar lezing met name de doelmatigheid en lijkt het thema schoonheid te willen vermijden. Terwijl juist die schoonheid onmiskenbaar in het werk aanwezig is. De sculpturale kijkers op Huis Bierings

hebben een duidelijk doel volgens Rocha, maar over de schoonheid en de impact op de vorm heeft ze het nauwelijks. Ze lijkt een beetje geïnfecteerd door het Nederlandse virus alles te moeten verklaren, terwijl haar kracht ook ligt in het maken van intuïtieve vormen.

Op een vraag uit de zaal waarom de interieurs als abstracte ruimtelijke composities worden getoond, antwoordt Rocha dat dit is om de privacy van de opdrachtgever te respecteren. Toch ontstaat de indruk dat ze hier de abstracte schoonheid van het beeld belangrijker vindt dan een beeld van het huis met de meubels en gebruiksporen van de bewoners. Als ten slotte een zakelijk filmpje wordt getoond van de verbouwing van het belastingdienstkantoor, wordt het gevoel bevestigd dat Rocha Tombal vooral moet doen waar ze goed in zijn: schetsend onderzoeken en met schoonheid en doelmatigheid bouwen. Geen excuses verzinnen voor het tonen van abstracte beelden zonder gebruikers en geen filmpjes tonen die minder ruimte voor illusies laten dan schetsen. En het is al helemaal niet nodig een verdedigende houding (onbewust en wederom erg Nederlands?) aan te nemen bij het verklaren van ontwerpbeslissingen. Het gaat Rocha Tombal immers om ambacht, doelmatigheid en vooral schoonheid.

#### INFO

De door [Arcam](#) georganiseerde lezing van Ana Rocha vond plaats op 14 december 2010 in de Brakke Grond, Amsterdam.

#### LINKS

- [Rocha Tombal Architecten](#)

0 Reacties ArchiNed

 Inloggen ▾

 Aanbevelen

 Tweet

 Delen

Sorteren op Beste ▾



Start de discussie...

MELD AAN MET



OF REGISTREER JE BIJ DISQUS 

Naam

Reageer als eerste.

 Abonneren

 Voeg Disqus toe aan jouw siteVoeg Disqus toeToevoegen